

141. Bijbelstudie over DE PROFEET JONA YONA HANAVI יונה הנביא

Deel 1: De ontrouw van Jona

In de middagdienst (מנחה Min'cha) van de Grote Verzoendag (יום כפור Yom Kipur), wordt in de synagoge op plechtige wijze het gehele boek Jona (ספר יונה Sefer Yona) gelezen, het verhaal van een ongehoorzame profeet en een zondige heidense stad, het verhaal van inkeer, berouw, verootmoediging en bekering, het verhaal van G'ds genade en barmhartigheid:

“Het woord van de Eeuwige kwam tot Yona [Jona], de zoon van Amitai [Amittai]: Maak u op, ga naar Nineve, de grote stad, en predik tegen haar, want haar boosheid is opgestegen voor Mijn aangezicht. Maar Yona maakte zich op om te vluchten naar Tarsis, weg van het aangezicht van de Eeuwige, en hij ging naar Yafa en vond een schip, dat naar Tarsis zou gaan; hij betaalde de vrachtprijs daarvan en ging scheep om met hen naar Tarsis te gaan, weg van het aangezicht van de Eeuwige. Maar de Eeuwige wierp een hevige wind op de zee en er ontstond een zware storm op de zee, zodat het schip dreigde te worden stukgeslagen. De schepelingen werden bevreesd en riepen ieder tot zijn G'd, en zij wierpen de lading die in het schip was, in zee om het daardoor lichter te maken. Yona echter was in het ruim van het schip afgedaald, en hij had zich daar neergelegd en was in een diepe slaap gevallen. En de gezagvoerder kwam bij hem en zeide tot hem: Hoe kunt gij zo vast slapen! Sta op, roep tot uw G'd, misschien zal die G'd onzer gedenken, zodat wij niet vergaan. En zij zeiden tot elkander: Komt, laat ons het lot werpen, opdat wij te weten komen door wiens schuld dit onheil ons treft. Zij wierpen het lot en het lot viel op Yona. Toen zeiden zij tot hem: Deel ons toch mee, door wiens schuld dit onheil ons treft; wat is uw bedrijf en vanwaar komt gij, wat is uw land en van welk volk zijt gij? En hij zeide tot hen: Ik ben een Hebreëer en ik vrees de Eeuwige, de G'd des hemels, die de zee en het droge gemaakt heeft. Toen vreesden die mannen met grote vrees en zij zeiden tot hem: Wat hebt gij toch gedaan? Want die mannen wisten, dat hij op de vlucht was, weg van het aangezicht van de Eeuwige, want dat had hij hun medegedeeld. En zij vroegen hem: Wat zullen wij met u doen, opdat de zee ophoude tegen ons te woeden, want de zee wordt hoe langer hoe onstuimiger. Hij antwoordde hun: Neemt mij op en werpt mij in de zee, en de zee zal ophouden tegen u te woeden. Want ik weet, dat door mijn schuld deze zware storm tegen u is opgestoken. Maar de mannen roeiden om het schip weer aan land te brengen, doch zij waren daartoe niet in staat, omdat de zee hoe langer hoe onstuimiger tegen hen werd. Toen riepen zij tot de Eeuwige en zeiden: Ach, Eeuwige, laat ons toch niet vergaan om het leven van deze man en leg geen onschuldige bloed op ons, want Gij, Eeuwige, hebt gedaan gelijk U behaagde. Daarna namen zij Yona op en wierpen hem in de zee, en de zee hield op met woeden. En de mannen vreesden de Eeuwige met grote vrees, en zij slachtten de Eeuwige een offer en deden geloften. En de Eeuwige beschikte een grote vis om Yona in te slokken; en Yona was in het ingewand van de vis drie dagen en drie nachten. En Yona bad tot de Eeuwige, zijn G'd, uit het ingewand van de vis. Hij zeide: Ik riep uit mijn nood tot de Eeuwige en Hij antwoordde mij; uit de schoot van het dodenrijk schreeuwde ik, Gij hoordet mijn stem. Gij hadt mij geworpen in de diepte, in het hart der zee, en een waterstroom omving mij; al uw branding en uw golven gingen over mij heen. En ik, ik zeide: verstoten ben ik uit uw ogen, zou ik ooit weer uw heilige tempel aanschouwen? Wateren omringden mij, zij bedreigden mijn leven, de diepte omving mij, met zeewier was mijn hoofd omwonden. Tot de grondvesten der bergen zonk ik neer; de grendelen der aarde waren voor altoos achter mij. Toen trokt Gij mijn leven uit de groeve omhoog, o Eeuwige, mijn G'd! Toen mijn ziel in mij versmachtte, gedacht ik de Eeuwige, en mijn gebed kwam tot U in uw heilige tempel. Zij die nietige afgoden dienen, geven Hem prijs, die hun goedertieren is. Maar ik, met lofzegging wil ik aan U offeren; wat ik beloofd heb, wil ik betalen; de redding is van de Eeuwige. En de Eeuwige sprak tot de vis en deze spuwde Yona uit op het droge. Het woord

van de Eeuwige kwam ten tweeden male tot Yona: Maak u op, ga naar Nineve, de grote stad, en breng haar de prediking, die Ik tot u spreken zal. Toen maakte Yona zich op en ging naar Nineve, overeenkomstig het woord van de Eeuwige. Nineve nu was een geweldig grote stad, van drie dagreizen. En Yona begon de stad in te gaan, een dagreis, en hij predikte en zeide: Nog veertig dagen en Nineve wordt ondersteboven gekeerd! En de mannen van Nineve geloofden G'd en riepen een vasten uit en bekleedden zich, van groot tot klein, met rouwgewaden. Toen het woord de koning van Nineve bereikte, stond hij op van zijn troon, legde zijn opperkleed af, trok een rouwgewaad aan en zette zich neder in de as. En men riep uit en zeide in Nineve op bevel van de koning en van zijn groten: Mens en dier, runderen en schapen mogen niets nuttigen, niet grazen en geen water drinken. Zij moeten gehuld zijn in rouwgewaden, mens en dier, en met kracht tot G'd roepen en zich bekeren, een ieder van zijn boze weg, en van het onrecht dat aan hun handen kleeft. Wie weet, G'd mocht Zich omkeren en berouw krijgen en zijn brandende toorn laten varen, zodat wij niet te gronde gaan. Toen G'd zag wat zij deden, hoe zij zich bekeerden van hun boze weg, berouwde het G'd over het kwaad dat Hij bedreigd had hun te zullen aandoen, en Hij deed het niet. Maar dit mishaaide Yona ten zeerste en hij werd toornig. En hij bad tot de Eeuwige en zeide: Ach, Eeuwige, heb ik dat niet gezegd, toen ik nog in mijn land was? Daarom heb ik het willen voorkomen door naar Tarsis te vluchten, want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig G'd zijt, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad. Nu dan, Eeuwige, neem toch mijn leven van mij, want het is mij beter te sterven dan te leven. Maar de Eeuwige zeide: Zijt gij terecht vertoorned? Yona nu was buiten de stad gegaan en had zich ten oosten van de stad neergezet; hij had daar voor zich een hut gebouwd en was daaronder gaan zitten in de schaduw, totdat hij zou zien wat er met de stad gebeurde. En de Eeuwige G'd beschikte een wonderboom, die boven Yona opschoot om tot schaduw te zijn boven zijn hoofd, ten einde hem van zijn misnoegdheid af te brengen. En Yona verheugde zich zeer over de wonderboom. Maar de volgende dag, bij het aanbreken van de morgenstond, beschikte G'd een worm, die de wonderboom stak, zodat deze verdorde. En het geschiedde, zodra de zon opging, dat G'd een gloeiende oostenwind beschikte en de zon stak op het hoofd van Yona, zodat hij amechtig neerzonk en wenste dat hij sterven mocht, zeggende: Het is mij beter te sterven dan te leven. Maar G'd vroeg Yona: Zijt gij terecht vertoorned over de wonderboom? En hij antwoordde: Terecht ben ik vertoorned, ten dode toe. Toen zeide de Eeuwige: Gij wildet de wonderboom sparen, waarvoor gij u geen moeite hebt gegeven en die gij niet hebt doen groeien, die in een nacht is ontstaan en in een nacht is vergaan. Zou Ik dan Nineve niet sparen, de grote stad, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn, die het onderscheid niet kennen tussen hun rechterhand en hun linkerhand, benevens veel vee?"

Vindt u het niet ook vreemd, dat het boek Yona eindigt met een vraag? Eigenlijk is het een open einde, want er wordt niet verteld hoe het met de profeet verder gegaan is, of hij daar in Nineve gebleven is of later weer teruggegaan is naar Israël. De meningen daarover zijn verdeeld, want volgens de media werd vorig jaar zijn graftombe in Mosul (Noord-Irak) vernield, maar volgens de overlevering is hij begraven op Jonah's Hill (גִּבְעַת יוֹנָה Giv'at Yona) in de Israëlische stad Ashdod. Persoonlijk lijkt mij de tweede optie aannemelijker, want welke reden zou Yona gehad hebben om in Nineve te blijven, waar hij toch al met tegenzin naartoe ging? Dus wat dat betreft is het inderdaad een open einde, maar aan de andere kant is het boek toch wel afgesloten omdat de Eeuwige daarin het laatste woord heeft. Het centrale thema van het boek, dat tot de zogenaamde 'kleine profeten' behoort, is de onbepaalde macht van de Eeuwige en Zijn grote genade en barmhartigheid, die zich niet alleen tot Zijn eigen volk Israël beperkt, maar zich zelfs uitstrekt over de hele wereld. De inwoners van de heidense stad Nineve beseften dit heel goed en kwamen tot inkeer en berouw zoals ook Yona in het binnenste van de vis tot inkeer kwam en zijn spijt betoonde. En dat laatste is ook het centrale thema van Yom Kipur, want deze dag staat immers in het teken van verootmoediging en schuldbelijdenis. Vandaar dus, dat het boek Yona op de Grote Verzoendag gelezen wordt. Op deze dag erkent het gelovige deel van het volk Israël, dat het ernstig gefaald heeft, niet alleen in zijn verplichtingen jegens de Eeuwige, maar ook tegenover de medemens, want de Israëlieten verzaakten hun opdracht, het monotheïsme over de wereld te verspreiden, die beheerst werd door het veelgodendom. En zo ligt in het korte verhaal van Yona ook de lange geschiedenis van het hele volk Israël besloten. Zoals Yona een

roeping had en van Eeuwige de opdracht kreeg, een boodschap aan de heidenen te brengen, zo had en heeft ook Israël de roeping en de opdracht, een licht voor alle volken te zijn, want er staat geschreven: *“Zo zegt G'd, de Eeuwige, die de hemel schiep en hem uitspande; die de aarde uitbreidde met alles wat daaruit ontsproot; die aan de mensen die daarop wonen, de adem gaf en de geest aan hen die daarop wandelen: Ik, de Eeuwige, heb u geroepen in gerechtigheid, uw hand gevat, u behoed en u gesteld tot een verbond voor het volk, tot een licht der natiën!”* (ישעייהו Yeshayahu [Jesaja] 42:5-6) en: *“Ik stel u tot een licht der volken, opdat Mijn heil reike tot het einde der aarde!”* (ישעייהו Yeshayahu [Jesaja] 49:6). Zoals Yona hierin aanvankelijk ontrouw was, zo was ook het volk Israël door de eeuwen heen hierin ontrouw. Dat is de reden, waarom Yeshua gekomen is! Hij is immers niet alleen de Mashiach van Israël, maar de Redder van de hele wereld en daarom kon Hij terecht zeggen: *“Ik ben het Licht der wereld, wie Mij volgt, zal nimmer in de duisternis wandelen, maar hij zal het licht des levens hebben!”* - *Zolang Ik in de wereld ben, ben Ik het Licht der wereld.*” (יוחנן Yochanan [Johannes] 8:12 en 9:5). Maar nu is Hij niet meer lichamelijk in de wereld. Hij is voor onze overtredingen gestorven, opgestaan uit de doden en opgevaren naar de hemel. Eens zal Hij terugkomen om opnieuw het Licht der wereld te zijn, maar tot het zover is roept Hij ons op om het van Hem over te nemen en herinnert Hij ons wederom aan onze oorspronkelijke opdracht: *“Gij zijt het licht der wereld. Een stad, die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. Ook steekt men geen lamp aan en zet haar onder de korenmaat, maar op de standaard, en zij schijnt voor allen, die in het huis zijn. Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken”* (מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 5:14-16). Wilt u aan deze opdracht voldoen om een licht voor de volken te zijn of wilt u daarvoor wegluchten zoals Yona gedaan heeft? Aan u de keuze! Een ding is ons wel duidelijk geworden: het boek Yona is niet alleen op Yom Kipur actueel, maar elke dag, en niet alleen voor de Joden in de sjoel, maar ook voor de gelovigen uit de volken! Toch roept het verhaal van Yona bij velen een aantal vragen op: Wie was deze Yona eigenlijk? Leefde hij echt of is hij verzonnen? Is het verhaal echt gebeurd of is het een fictief verhaal? Een aangedikt kinderbijbelverhaal? Is het een parabel? Een Midrash? Een allegorie, fictie, fantasie? Werd hij echt door een walvis ingeslikt en na drie dagen uitgespuugd? Hoe kon hij drie dagen in de maag van een vis overleven zonder verteerd te worden? Is hij echt in Nineve geweest, de grote stad in het land van hun aartsvijanden? Is het geloofwaardig, dat een machtige Assyrische koning zich iets aantrok van een Israëliet? Zou deze koning zich echt verootmoedigd hebben voor een G'd die hij niet kende? Zijn de enorme afmetingen van deze stad niet behoorlijk overdreven? Drie dagreizen om van de ene naar de andere kant te komen? En wat te denken van de wonderboom? Komt dat niet sprookjesachtig over? Lijkt niet het hele boek Yona eigenlijk meer op een sprookje dan op een geïnspireerd bijbelverhaal? Hoe serieus moeten we dit verhaal nemen? Persoonlijk ben ik ervan overtuigd, dat het een waarheidsgetrouw verslag is van wat er echt gebeurde. Ook de samenstellers van de Bijbel moeten er zo over gedacht hebben, want anders stond het boek Yona niet tussen de kleine profeten in de canon. Zelfs Yeshua heeft de authenticiteit ervan bevestigd, want anders zou Hij er niet naar verwezen hebben. Wij zullen het verhaal van Yona derhalve vers voor vers doornemen en dan zal ik b'ez'rat haShem [met hulp van de Eeuwige] proberen, bovenstaande vragen te beantwoorden en de diepe boodschap van dit bijzondere boek te verduidelijken.

יונה Yona [Jona] 1:1

“Het woord van de Eeuwige kwam tot Yona, de zoon van Amitai...”

Reeds dit eerste vers roept al enkele vragen op: wie was deze Yona? Wat betekent zijn naam? Wie waren zijn ouders? Tot welke stam behoorde Yona? Op de vraag wie Yona was kunnen wij makkelijk een antwoord vinden als we tekst met tekst vergelijken. Hij wordt namelijk al eerder in de Bijbel genoemd, en wel in 2 Koningen 14:25, waaruit wij kunnen concluderen, dat hij in de achtste eeuw v.g.t. geleefd heeft. Deze passage verwijst immers duidelijk naar de tijd van koning Yarov'am [Jerobeam] II, die van 786-746 v.g.t. over Israël regeerde: *“In het vijftiende jaar van Amatz'yahu [Amasja], de zoon van Yoash [Joas], de koning van Yehuda [Juda], werd Yarov'am [Jerobeam], de zoon van Yoash [Joas], de koning van Yisra'el [Israël], koning te Shom'ron [Samaria]; hij regeerde eenenveertig jaar. Hij deed wat kwaad is in de ogen van de*

Eeuwige, hij week niet af van al de zonden die Yarov'am [Jerobeam], de zoon van N'vat [Nebat] Israël had doen bedrijven. Hij heroverde het gebied van Israël, van de weg naar Chamat [Hamat] tot de zee der Vlake, volgens het woord dat de Eeuwige, de G'd van Israël, gesproken had door Zijn knecht, de profeet Yona [Jona], de zoon van Amitai [Amittai], uit Gat-haChefer." (מלכים ב' M'lachim bet [2 Koningen] 14:23-25). Volgens deze tekst slaagde koning Yarov'am II erin, de grens van het noordelijke koninkrijk Israël te herstellen, door het gebied vanaf de toegang van Chamat tot aan de zee van de Arava [de Zoutzee] terug te veroveren, zoals in de profetie van Yona reeds was aangekondigd. Doordat zijn woorden waar waren gebleken, werd Yona hiermee als een legitieme, betrouwbare profeet beschouwd. Maar de koning en zijn volk bekeerden zich desondanks niet van hun afgoderij en slechte levenswandel, en dat was een grote teleurstelling voor Yona! Deze tekst kunnen wij echter wel als een sleuteltekst ten opzichte van Yona beschouwen, want hij geeft ons best wel veel informatie over deze profeet. Om te beginnen bij zijn naam. De Hebreeuwse naam יונה Yona betekent "duif", en daarmee is deze profeet een beeld van het volk Israël, dat in Hoshea [Hosea] 11:11 eveneens יונה Yona [duif] genoemd wordt: "Zij zullen bevend komen als een vogel uit Egypte, als een duif (כיונה k'Yona) uit het land Ashur [Assur], en ik zal hen doen wonen in hun huizen, luidt het woord van de Eeuwige." Opmerkelijk is hierbij, dat deze duif in beide teksten genoemd wordt met betrekking op het Assyrische rijk. Verder staat er zowel in יונה Yona [Jona] 1:1 alsook in (מלכים ב' M'lachim bet [2 Koningen] 14:25), dat hij de zoon van Amitai was waaruit wij kunnen opmaken, dat het in beide teksten om dezelfde profeet gaat. Volgens de rabbijnse literatuur is de aanduiding בן־אמתי Ben Amitai echter niet bedoeld als "zoon van Amitai" in de zin van dat Amitai de naam van Yona's vader geweest zou zijn, maar in de zin van de letterlijke betekenis van het woord אמתי Amitai: mijn waarheid! De rabbijnen willen daarmee zeggen, dat Yona de "zoon van mijn waarheid" is ofwel "een man van de waarheid". Volgens hen is dit dus niet meer dan een beschrijving van Yona zelf, namelijk dat hij een betrouwbare profeet was die de waarheid sprak. Wel, ik vind dit mooi bedacht, maar ik ben het daar niet mee eens. Begrijp me goed: natuurlijk ben ik het ermee eens dat hij de waarheid sprak, maar ik geloof niet, dat we de term "zoon van Amitai" niet zouden moeten opvatten als een aanduiding dat hij de zoon van een zekere Amitai zou zijn, maar als een kenmerk van Yona. Het lijkt mij niet logisch, dat we in de verzen 23 en 24 de aanduidingen "zoon van Yoash" en "zoon van N'vat" wel zouden moeten beschouwen als de namen van de respectievelijke vaders en in vers 25 "zoon van Amitai" niet. Dat slaat nergens op. Sterker nog: als het echt de bedoeling was om daarmee slechts aan te duiden, dat Yona een betrouwbaar profeet was die de waarheid sprak, dan had hier moeten staan בן־האמת Ben haEmet [zoon van de waarheid] en niet בן־אמתי Ben Amitai [zoon van mijn waarheid]. Althans, zo denk ik erover. Volgens mij is het dus geen bijnaam, maar gewoon zijn naam. Yona was dus de zoon van Amitai. En dan komen we direct naar de volgende vraag, namelijk, wie zijn moeder was. Wel, dat kunnen we niet echt uit de Bijbel herleiden, maar volgens de Midrash פירקי דרבי אליעזר Pirquei d'Rabi Eliezer XXXIII was Yona de zoon van de weduwe uit Tzar'fat [Sarefat], die door Eliyahu [Elia] uit de dood werd opgewekt (מלכים א' M'lachim alef [1 Koningen] 17:17-24). Of dat echt het geval is, laat ik in het midden. In de Bijbel wordt dit in elk geval niet bevestigd. Verder zitten we nog met de vraag, tot welke stam Yona behoorde, want dat staat er in beide bijbelboeken niet bij vermeld. Volgens Rabbi Levi was deze profeet van de stam Asher [Aser] overeenkomstig de Midrash, waarin hij gezien wordt als de zoon van de weduwe uit Tzar'fat, want deze plaats viel namelijk onder Tzidon [Sidon], dat naar שופטים Shof'tim [Richteren] 1:31 in het gebied van Asher lag. De Talmud Yerushalmi zegt daarentegen, dat Yona tot de stam Z'vulun [Zebulun] behoorde op grond van het feit, dat zijn geboorteplaats Gat-haChefer volgens יהושע Y'hoshua [Jozua] 19:13 in het gebied van Z'vulun lag (Tractaat סוכה Suka 5:1). In מלכים ב' M'lachim bet [2 Koningen] 14:25 staat immers vermeld, dat hij afkomstig was uit Gat-haChefer. Deze grensstad lag in Galilea, ten noordoosten van N'tzaret [Nazaret]. En juist vanwege het feit, dat Yona afkomstig was uit het noordelijke tienstammenrijk, heb ik sterke twijfels aan een andere stelling uit de Talmud Yerushalmi, die in het zelfde tractaatgedeelte סוכה Suka 5:1 beweert, dat het woord van de Eeuwige tot Yona

kwam, toen hij tijdens het Loofhuttenfeest in Jeruzalem was bij de festiviteiten van het water putten en uitgieten bij het altaar van de tempel. Natuurlijk zou daar een prachtige symboliek in zitten als dit echt zo geweest zou zijn, want in dat geval zou hij aan de inwoners van Nineve, die van geestelijke dorst dreigden om te komen, de redding door het water des levens aanbieden, zoals Yeshua het noemt in יוחנן [Johannes] 7:38, waardoor zij niet verdelgd zouden worden onder het oordeel van haShem! Volgens de Talmud Yerushalmi werd Yona dus op dat moment door de Eeuwige aangeraakt en vervuld met Ruach haQodesh [de Heilige Geest]. Of dat echt zo was laat ik in het midden, want dat weet de Eeuwige alleen, maar ik wil er daarbij wel op wijzen, dat Jeruzalem in het zuidelijke koninkrijk Juda lag en het in die tijd dus niet meer vanzelfsprekend was, dat ook iedere Israëliet uit het noordelijke koninkrijk naar de tempel kwam voor het vieren van de Moadim, want de beide koninkrijken waren in vijandschap met elkaar. Bovendien zou het voor Yona niet logisch geweest zijn om vanuit Jeruzalem per schip weg te vluchten voor het aangezicht van de Eeuwige, want het koninkrijk Juda lag niet aan de kust. De havenstad Yafo bevond zich immers op het gebied van het tienstammenrijk Israël. Het lijkt mij dus niet aannemelijk, dat het woord van de Eeuwige in Jeruzalem tot Yona gekomen zou zijn. Maar laten we nu even kijken wat het woord van de Eeuwige precies inhield:

יונה Yona [Jona] 1:2

“Maak u op, ga naar Nineve, de grote stad, en predik tegen haar, want haar boosheid is opgestegen voor Mijn aangezicht.”

Ik denk, dat zich ook bij talrijke lezers de vraag aandient, waarom de G'd van Israël de profeet Yona naar de boosaardige inwoners van de heidense stad Nineve stuurde en niet naar zijn eigen volk, dat net zo slecht was en de bekering en de redding voor het oordeel G'ds net zo hard nodig had. Wat was er zo bijzonder aan Nineve? Waarom was deze stad zo belangrijk dat de Eeuwige Zich daarmee bemoeide en waar lag Nineve eigenlijk? Nineve was een belangrijke handelsstad in Assyrië en sinds 705 v.g.t. onder koning Sanherib zelfs de hoofdstad van het Assyrische Rijk en koninklijke residentie. Verschillende Assyrische koningen hebben in deze stad prachtige paleizen laten bouwen. Zo getuigen de ruïnes van de paleizen van de koningen Sanherib, Esarhaddon en Assurbanipal nu nog van Nineve's vergane glorie. Deze drie heersers hebben in Nineve ook verder grote bouwwerkzaamheden ontplooid. Zo was de in 650 v.g.t. door Assurbanipal aangelegde koninklijke bibliotheek toen al van zeer groot belang, maar voor de hedendaagse archeologen, die de ruïnes van de in 612 v.g.t. door de Meden verwoeste bibliotheek hadden opgegraven en onderzocht, van onschatbare waarde! Tot de archeologische vondsten behoren meer dan 20.000 spijkerschrifttabletten, waarvan de teksten ons de belangrijkste bronnen voor de Assyrische en Babylonische cultuur leveren. De kleitabletten van de koninklijke bibliotheek bevatten dus een schat aan informatie van de oude wereld, waaronder ook de Babylonische versie van het Gilgamesh Epos, dat is het oudste zondvloedverhaal. Er is op de kleitabletten in Nineve zelfs de officiële rijkscorrespondentie van koning Sanherib teruggevonden. Dit toont aan, hoe belangrijk Nineve in die tijd geweest is als hoofdstad van het Assyrische Rijk. Assyrië was de toenmalige wereldmacht en werd door de profeet Micha 'het land van Nimrod' genoemd: *“Wanneer Assur in ons land komt, en wanneer hij onze paleizen betreedt, dan zullen wij tegen hem zeven herders stellen en acht vorsten uit de mensen, die het land Assur zullen weiden met het zwaard en het land van Nimrod in zijn poorten. En Hij zal bevrijden van Assur, wanneer die in ons land komt en wanneer hij ons gebied betreedt.”* (מיכה Micha 5:4-5). Nimrod, de zoon van Kush, was de grondlegger van de stad Nineve. Over hem lezen wij in בראשית B'reshit [Genesis] 10:8-12 het volgende: *“En Kush verwekte Nimrod; deze was de eerste machthebber op de aarde; hij was een geweldig jager voor het aangezicht van de Eeuwige; daarom zegt men: Een geweldig jager voor het aangezicht van de Eeuwige als Nimrod. En het begin van zijn koninkrijk was Babel, Erek, Akkad en Kalne, in het land Shin'ar [Sinear]. Uit dat land trok hij naar Assur en hij bouwde Nineve, Rechovot-ir, Kalach en Resen tussen Nineve en Kalach; dat is de grote stad.”* Nineve was de eerste stad, die door Nimrod in Assyrië gebouwd werd. Samen met Rechovot-ir, Kalach en Resen vormde Nineve volgens sommige rabbijnen „de grote stad”, zoals zij in יונה Yona [Jona] 1:2 genoemd wordt. Rashi is het daar niet mee eens. Volgens hem heeft de zinsnede *“dat is de grote stad”* in

בראשית B'reshit [Genesis] 10:12 uitsluitend betrekking op Nineve en niet op Resen of Kalach en hij verwijst daarvoor in zijn commentaar naar de Midrash בראשית רבה B'reshit Raba 37a en het Talmud-tractaat יומא Yoma 10a. De oorspronkelijke Sumerische naam van Nineve was Nina, in het Akkadisch Ninuwa. Nineve is dus genoemd naar de godin Ishtar. Nina is namelijk de Sumerische naam van Ishtar. Op zich is dat niet zo verwonderlijk, want de stichter van Nineve, Nimrod, staat er namelijk om bekend, dat hij de basis legde voor de Babelcultus, waarin de verering van de moedergodin Ishtar centraal staat, die op bovennatuurlijke wijze een zoon gekregen zou hebben van Ba'al. De naam van de zoon is Tammuz. De Sumerische naam van Ishtar, Nina, is niet alleen duidelijk te herkennen in de Hebreeuwse versie van de stadsnaam, נינוה Nineve, maar ook in de Griekse versie Νινεση Nineuē en de Latijnse versie Ninus. Het Assyrische woord 'Ninua', dat veel op 'Nina' lijkt, betekent 'woning' en geeft daarmee aan, dat de stad Nineve de woonplaats was van de godin Nina ofwel Ishtar. Het is daarom niet verwonderlijk dat Ishtar de hoofdgodheid van Nineve schijnt te zijn geweest, want door de eeuwen heen zijn in deze stad verschillende tempels voor Ishtar gebouwd en er stond zelfs een groot beeld van haar, waaraan mystieke krachten ontleend werden. Ishtar was wel de belangrijkste, maar niet de enige afgod, die in Nineve vereerd en aanbeden werd, want naast haar werden er ook tempels gebouwd voor andere goden als Nanna, Nergal, Nabu, de zonnegod Shamash en de maangod Sin, de broer van Ishtar. De grote stad Nineve, de stad van Nina, was dus een broeinest van het occultisme, een stad die op afgoderij gebaseerd was. Daarbij komt nog, dat haar inwoners deel uitmaakten van één van de meest onreine, wrede, gewelddadige, onmenselijke en meedogenloze volken die ooit bestaan hebben: de Assyriërs! Zij kenden geen genade en barmhartigheid voor hun vijanden! Overwonnen volken werden zeer wreed behandeld, en niet alleen de mannen, maar ook de vrouwen en kinderen, die vaak levend gevild werden, waarvan de oren, neuzen en tongen werden afgesneden en ook de handen en voeten werden afgehakt. Diverse historische bronnen beschrijven, dat de Assyriërs doorgaans hun krijgsgevangenen op een gruwelijke wijze gingen doden, die elk menselijk begrip te boven gaat. En de inwoners van Nineve vormden in deze onmenselijke wreedheid geen uitzondering. In deze g'ddeloze stad werd zoveel onschuldig bloed vergoten, dat de profeet Nachum over Nineve gezegt heeft: *"Wee de bloedstad, louter leugen, vol van verscheuring, zonder ophouden rovend!"* (נחום Nachum [Nahum] 3:1). Als Nineve in de Bijbel 'bloedstad', 'een stad van bloed' genoemd word, dan moet de situatie daar in vergelijking met de rest van de Assyrische steden echt wel bijzonder buitensporig geweest zijn. Vandaar dat de Eeuwige zegt, dat de boosheid van deze grote stad was opgestegen voor Zijn aangezicht, of in de nieuwe bijbelvertaling: *"Het kwaad, dat ze daar doen is ten hemel schreiend!"* De berichten over al die onbeschrijflijke wreedheden tegenover buitenlanders waren weerzinwekkend en schrikbarend! Wij kunnen ons er geen voorstelling van maken hoe Yona zich gevoeld moet hebben toen hij te horen kreeg, dat hij daar naartoe moest om hen G'ds oordeel aan te kondigen! Natuurlijk wist hij wel dat de Eeuwige hem zou beschermen, maar toch! Deze opdracht was toch wel iets heel anders dan de profetie, die hij tegenover zijn eigen koning Yarov'am had uitgesproken. Die profetie was nogal positief en leverde hem erkenning als profeet van de Allerhoogste op. Maar dit? Daar zat hij dus blijkbaar niet echt op te wachten, en dat zou ook blijken uit zijn reactie...

יונה Yona [Jona] 1:3

"Maar Yona maakte zich op om te vluchten naar Tarsis, weg van het aangezicht van de Eeuwige, en hij ging naar Yafo en vond een schip, dat naar Tarsis zou gaan; hij betaalde de vrachtprijs daarvan en ging scheep om met hen naar Tarsis te gaan, weg van het aangezicht van de Eeuwige."

Volgens de Bijbel was Tarsis één van de kustlanden aan de Middellandse Zee ten westen van Israël, maar de juiste identiteit is niet meer met zekerheid te achterhalen. Omdat er in diverse Bijbelteksten vermeld staat, dat vanuit Tarsis zilver, ijzer, tin en lood naar Israël werd ingevoerd, gaan sommige geleerden ervan uit, dat de oorsprong van dit handelsvolk, dat talrijke eilanden en kuststreken in de Middellandse Zee koloniseerde, in Spanje zou liggen, dat rijk is aan metalen. Volgens hen kan de hoofdstad van Tarsis daarom geïdentificeerd worden met de oude

handelsstad Tartessos, die in de tegenwoordige Spaanse autonome regio Andalusië aan de monding van de Guadalquivir lag, voorbij de zuilen van Hercules. Andere geleerden denken daarentegen eerder aan een havenstad op Sardinië omdat de kooplieden van Tarsis zeevaarders waren of aan Tarsus in Cilicië, dat een gemengde Griekse en Joodse bevolking had, maar over het algemeen wordt Tarsis in het verhaal van Yona toch wel met het Spaanse Tartessos in verband gebracht, dat meer dan 3500 km ten westen van Nineve lag, omdat men ervan uitgaat, dat Yona gewoon zo ver mogelijk daarvan uit de buurt wilde blijven! Yona dacht blijkbaar, door de vluchten naar Tarsis zijn taak als onheilsprofeet te kunnen ontlopen. Hij had de Eeuwige natuurlijk ook kunnen vragen, iemand anders te sturen, zoals ook Moshe in eerste instantie gedaan had. Maar dat deed Yona niet. Hij ontliet elke discussie met G'd en boekte in de zeehaven Yafo, die tegenwoordig een wijk van Tel Aviv is, een passage op een schip met bestemming Tarsis. In plaats van zijn opdracht om aan de afgodendienaars in Nineve mee te delen, dat de Eeuwige het kwaad dat zij doen niet langer kan aanzien en hun te waarschuwen voor hun ondergang, besloot Yona zich eraan te onttrekken. Daarom wordt hij door sommigen gezien als een lafaard omdat hij bang was dat de Assyriërs hem zouden lynchen en door anderen als een nationalist, die het de vijanden van zijn eigen volk niet gunde, aan G'ds oordeel te ontsnappen door zich te bekeren. Wat zijn beweegredenen ook geweest mogen zijn, het is een feit, dat hij op dat moment een ontrouwe en ongehoorzame profeet was, wat volstrekt niet valt goed te praten. Toch laten wij wel voorzichtig zijn met ons oordeel over hem, want hoe zouden wij zelf in zijn plaats gereageerd hebben? Doen wij altijd wat de Eeuwige van ons vraagt? Ik dacht het niet! Gelukkig beoordeelt de Eeuwige zijn kinderen anders dan de kinderen elkaar onderling. Hij ziet niet alleen een momentopname, maar Hij geeft een ieder van ons keer op keer de gelegenheid, fouten te herstellen en opnieuw te beginnen om alsnog de opdracht uit te voeren. Soms laat Hij moeilijkheden toe in ons leven om ons tot inkeer te brengen, maar met de beproeving zal Hij ook voor uitkomst zorgen, want Hij is getrouw en zal het niet toelaten, dat we boven ons vermogen beproefd worden (1 Korinthiërs 10:13). Zo deed Hij ook met Yona. Hoe Hij dit deed en wat de reactie van Yona hierop was, dat zullen wij de volgende keer behandelen. Ik wil dit eerste deel van deze bijbelstudie afsluiten met de opdracht, die Yeshua ons allen gegeven heeft: u en mij: *“Gaat dan henen, maakt al de volken tot Mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb!”* (מתתיהו [Mattheüs] 28:19). Geeft u gehoor aan deze opdracht of bent ook u een Yona? U hoeft daarvoor niet naar Nineve te gaan, maar u kunt het ook heel dichtbij doen: bij uw familie, burens, vrienden, collega's of bij uw contacten bij de sociale media. Durft u ook hen de blijde boodschap van inkeer, berouw en vergeving te verkondigen? Durft u ook hen te leren alles te onderhouden, wat Yeshua ons bevolen heeft: de Tora? Wees geen Yona, maar ga ervoor! U hoeft niet te vrezen, want Yeshua heeft in vers 20 de toezegging gedaan dat u dit niet alleen hoeft te doen: *“En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld!”* Amen!

Werner Stauder